

Hoewel incidenteel verbindingen op muziekgebied tussen Spanje en Engeland kunnen worden aangetoond (Pedro IV had in de veertiende eeuw o.a. engelse musici in dienst; de beroemde organist Antonio de Cabezon is in het gevolg van Philips II in Engeland geweest) lijkt een wederzijdse beïnvloeding weinig aannemelijk. Dan zijn de banden tussen Spanje en Italië veel sterker. De twee belangrijkste spaanse komponisten van kerkmuziek in de zestiende eeuw hebben zelfs een deel van hun leven in Rome doorgebracht, Cristobal de Morales als zanger in de pauselijke kapel, Tomas Luis de Victoria aanvankelijk als leerling, later als leraar aan het Collegium Germanicum in de eeuwige stad. Aan dat Collegium studeerden behalve duitse ook o.a. engelse priesterstudenten en soms fungeerden die als kulturele ambassadeurs voor Victoria's muziek in hun respectievelijke vaderlanden.

Jan Nuchelmans

Pro Cantione Antiqua

Pro Cantione Antiqua is een ensemble van mannenstemmen in variabele bezetting, waarin ook enige van Englands veelbelovende jonge solisten zijn opgenomen. Het gezelschap probeert in zijn repertoire de dramatische zangstijl na te streven waarmee de Sixtijnse kapel beroemd is geworden in de tijd van de mannelijke 'sopranisti' en kastraten.

Hun repertoire omvat een uitgebreid scala van solen en koorwerken uit de barok en enige hoogtepunten uit Middeleeuwse en Renaissance muziek, maar er staan ook moderne komponisten op het programma.

Theatermuziek en liederen van H. Purcell en tijdgenoten

'Catch, that catch can. Qui canere potest, canat' vermeldt de titelpagina van de in 1609 door Thomas Ravenscroft uitgegeven verzameling 'Deuteromelia'; vrij vertaald: 'Kun je nog zingen, zing dan mee', zingen vooral in canon, 'catch' of 'round' is de engelse benaming voor canon. Het zingen van catches en ballades was aan het eind van de 16e en gedurende de 17e eeuw een geliefde vorm van muzikaal tijdverdrijf, 'to sing in consort, and to hear and enjoy ale and tobacco'. Ravenscroft is als uitgever van een drietal bundels met dergelijke muziek de geschiedenisboeken ingegaan. Als beeld van het muziekleven onder het volk zijn de catches en ballades van onschatbare waarde en met hun duidelijke opbouw en goed herkenbare melodieën zijn ze ook vandaag de dag nog attractief. In 'Three country dances' zingt de laagste stem een simpele baslijn, waarboven de drie overige stemmen een drietal volksliederen uit die tijd combineren; één van die liederen was in het zeventiende eeuwse Nederland bekend als 'de Rommelpot'. Ravenscroft's 'Remember' is in zijn eenvoud indrukwekkend, terwijl de 'three soldiers' de ruige kant van het leven bezingen. Over het algemeen hebben de grotere komponisten zich met deze vaak

22 juni, Den Haag Diligentia, 20.15 uur

Pro Cantione Antiqua The Restoration Academy

Theatermuziek en liederen van H. Purcell en tijdgenoten

Mark Brown _____ dirigent
James Bowman, Paul
Esswood, Timothy Penrose _____ countertenor
James Griffett, Ian Partridge _____ tenor
Brian Etheridge,
David Thomas _____ bas
Simon Standage,
Eleanor Sloane _____ viool
Trevor Jones _____ altviool
Jane Ryan _____ viola da gamba
Alan Cuckston _____ clavecymbel

H. Purcell

Laudate Ceciliam

Not all my torments

T. Ravenscroft

Three country dances

Remember o thou man

N. Lanier

Though I am young

H. Purcell

Lost is my quiet for ever

Sound the trumpet

T. Ravenscroft

We be soldiers three

Of all the birds

H. Purcell

Hark how the wild musicians sing

The Fatal Hour

Arise ye subterranean winds

T. Ravenscroft

By a bank

H. Purcell

When the cock begins to crow

Suite uit 'Abdelazer'

Incidental music from 'Oedipus'

Hear ye sullen powers

Music for awhile

Come away, do not stay

zeer platvloerse catches niet of nauwelijks bemoeid, maar Purcell heeft, meer dan een halve eeuw na Ravenscroft een aantal catches gekomponeerd op dusdanig gekruide teksten, dat de Purcell Edition aan het begin van deze eeuw het raadzaam achtte gekuiste versies te publiceren. Overigens zal Purcell, als organist van Westminster Abbey, wel over andere betaalmiddelen beschikt hebben dan de soldaten die tijdens de Civil War in diezelfde Westminster Abbey hun onderkomen hadden en '... who brake down the Organ and pawned (verpandden) the Pipes at severall Ale-houses for Pots of Ale'.

Purcell heeft zijn hele muziekleven doorgebracht in dienst van kerk en hof, aanvankelijk als koorknaap begonnen, klom hij na het breken van zijn stem, via hulpje van de conservator van de koninklijke instrumentenkollektie, stemmer en organist op tot hofkomponist. In die functie had hij de plicht gelegenhedswerken te komponeren, o.a. odes voor geboorten, huwelijken, intochten en andere feestelijkheden. 'Sound the trumpet' is bijvoorbeeld geschreven als welkomstode voor James II, in het laatste jaar van zijn regering (1687), en 'Laudate Ceciliam' is een ode voor de feestdag van de heilige Cecilia, de patrones van de muziek (22 november).

In de tweede helft van de zeventiende eeuw was het vooral de italiaanse muziek die de wat ingeslapen engelse muziekwereld trachtte te veroveren. Ook Purcell is er door beïnvloed, het meest in zijn vokale muziek. De monodie (éénstemmige begeleide zang) stond hoog in aanzien en Purcell heeft er in zijn 'Fatal hour' en 'Not all my torments' een tweetal zeer expressieve voorbeelden van geschreven. Pogingen van o.a. Charles II (1661-1684), die enige tijd in Frankrijk vertoefd had, om franse muziek en musici aan het engelse hof te krijgen bleven beperkt tot een imitatie-'24 violons du Roi', opgezet naar het voorbeeld van het orkest van de Zonnekoning, met de fransman Louis Grabu als 'Master of the King's Music', maar met engelse musici. Frans' beïnvloede muziek

klinkt door in Purcell's instrumentale werken, vooral 'incidental music', tussenspelen bij toneelstukken. De suite uit 'Abdelazer' is zo'n incidentele muziek, beginnend met een franse ouverture en een aaneenschakeling van dansen, waarvan het Rondeau door Benjamin Britten's 'Young person's guide to the orchestra' onsterfelijk geworden is.

Nicholas Lanier, voorganger van Louis Grabu als 'Master of the King's Music', was behalve luitist ook schilder en decorontwerper, zoals blijkt uit een vermelding bij een in 1617 opgevoerde masque (kombinatie van o.a. dialoog, zang en dans): 'The whole masque was sung after the Italian manner, stylo recitativo, by Master Nicholas Lanier, who ordered and made both the scene and the music'. Als kunstkenner heeft Lanier geruime tijd door Europa gereisd, om voor het engelse hof kunstwerken te verzamelen, 'bringing such things as belong to the artes of music and painting'. Hij deed zijn werk blijkbaar erg goed, want op een gegeven moment krijgt hij het verzoek om het wat kalmer aan te doen, zijn inkoopbeleid begon een bedreiging te vormen voor de militaire uitgaven. Van zijn muziek is niet veel overgebleven, in één van zijn brieven aan Constantijn Huygens schrijft Lanier in 1645: 'De oorlog heeft me niet alleen van mijn fortuin maar ook van m'n muziek beroofd'.

Jan Nuchelmans

T

T Bij deze consonant legt zich de tongpunt tegen de boventandwortels en niet tegen de achterzijde der voortanden, zoals dikwijls geschiedt. Hoe hooger wij een tongconsonant aanzetten, des te beter is dit voor de opvolgende vocaal. Een laag aanzetten geeft een slappe uitspraak, waarbij men spoedig tot lispelen overhelst. Het dalen der tongpunt moet steeds vlug geschieden. Gebruiken wij de T als sluitingsconsonant (b.v. in: Etna, atlas) dan hebben wij er wel op te letten, dat de voorafgaande vocaal haar volle omvang krijgt en niet door de t naar binnen getrokken wordt. Ditzelfde geldt voor alle tongconsonanten.

Tong De tong moet door volhardende oefening groote vaardigheid verkrijgen in het snel vormen der consonanten, want zij is het die mede door haar bewegingen de kleur, duur, omvang en kracht van den geluidstroom bepaalt.

Behalve de p, b, n, w, f, en v, worden verder alle consonanten door de tong gevormd. Wel een aanleiding om deze gewichtige spier te oefenen! Bij velen staat gedurende het zingen de tong in den weg. Enkelen bollen haar steeds, sommigen drukken haar naar achteren, terwijl anderen onmogelijk een r kunnen zeggen.

Tijdsduur bij de studie Men studeere niet te lang achteren, vooral niet zo lang totdat men er vermoeid van wordt.

Tenor hooge mannenstem. Gemiddelde stemomvang c-c².